

Pogovor (str. 334–335) u kojemu M. Artuković obavještava čitatelje o događajima koji su popratili obilježavanje Mesićeve obljetnice (promociji knjige »Hrvati na izmaku srednjega vijeka« u kojoj su pretiskani Mesićevi radovi »Hrvati na izmaku XV. i na početku XVI. vijeka«, »Banovanje Petra Berislavića za kralja Ljudevita II«, »Hrvati nakon bana Berislavića do muhačke bitke«, te prigodnoj izložbi koju je priredila Ranka Franz-Štern s kolegama iz Muzeja Brodskog Posavlja).

Na kraju treba spomenuti da je knjiga obogaćena slikovnim priložima te pohvaliti izuzetnu tehničku kvalitetu izdanja.

Radovi ovoga zbornika obogatili su naše poznavanje života i djela M. Mesića. Referenti su pokazali važnost Mesićeva znanstvenog rada za razvoj hrvatske historiografije, kao i njegov doprinos razvoju školstva u Hrvatskoj i pokazali da Mesić spada među one velike koji su udarili temelje naše moderne znanosti i kulture. Treba naglasiti da su radovi objavljeni u ovom zborniku, krenuvši od Mesića i njegova djelovanja, zahvatili u širu stvarnost njegova vremena. Tako su, npr., govoreći o Mesićevoj djelatnosti kao profesora i rektora, te njegovu zalaganju za promicanje pučkog i srednjeg školstva, autori analizirali stanje u pučkom, srednjem i visokom školstvu u Hrvatskoj. Stoga možemo reći da ovaj zbornik ne produbljuje samo naše znanje o Mesiću, već obogaćuje i našu spoznaju o vremenu u kojemu je djelovao.

Marija KARBIĆ

R. BRATOŽ, Grška zgodovina, Zbirka zgodovinskega časopisa 18, Ljubljana, 1997., 264 str.

Autor, redoviti profesor povijesti staroga vijeka u Ljubljani i izvanredni član SAZU dobro je poznat čitateljima ovoga časopisa (vidi prikaz knjige *Westillyricum und Norditalien in der spätrömischen Zeit*, Ljubljana, 1996. u: CCP 38, 1996., 203–204), a na njegove je radove u nas upozoreno još 1984. god. (vidi prikaz njegove knjige o Severinu Noričkom u Zborniku Pravnog fakulteta u Rijeci, 4, 1983., 461–464). Njegova istraživanja povijesti kasne antike i ranoga srednjeg vijeka, a osobito razvoja kršćanstva na jadranskom i zapadnobalkanskom prostoru dobrim su dijelom posvećena našim područjima pa je nedvojbeno da je Bratož, kao znanstvenik europskoga formata, uvelike zaslužan za nove spoznaje u okviru problema koje istražuje. Za nas su od posebnog interesa njegovi radovi: »Kršćanstvo v Ogleju in na vshodnem vplivnem območju oglejske cerkve od začetkov do nastopa verske slobode«, Ljubljana, 1986.; »Die Entwicklung der Kirchenorganisation in den Westbalkanprovinzen«, *Miscellanea Bulgarica* 5, Wien, 1987., 149–198; »Die Geschichte des frühen Christiantums im Gebiet zwischen Sirmium und Aquileia«, *Klio* 72, 1990., 508–550 i »Christianisierung des Nordadria und Westbalkanraumes in 4. Jahrhundert« u uvodno spomenutoj knjizi iz 1996., 299–366. Bratoža krasi temeljito poznavanje vrela i literature. Njegovo citiranje nije nikad isprazno nabranje pročitano, već ima svrhu osvrnuti se na svako relevantno mišljenje i kritički ga obraditi važnim doprinosima vlastitoga shvaćanja, svjestan da znanost napreduje diskusijom.

Bratoževa je Grška zgodovina udžbenik koji pokriva istoimeni predmet. Zbog toga je ona nužno koncipirana na posve drukčiji način od upravo izloženih strogo znanstvenih djela. Ona sadrži, kako sam autor skromno ističe, »kratki pregled s temeljnim vrelima i izabranom literaturom«, i to od predhomerske Grčke do propasti helenističkih država. Minojskoj kulturi, mikenskom dobu i dorskoj selidbi posvećene su str. 25–48, arhaičnom razdoblju (nastanak grčkih država, grčka kolonizacija, razvoj Sparte i Solonove reforme) str. 49–95, klasičnom dobu (ratovi s Perzijom, Peloponeški rat, uspon Makedonije, razvoj do smrti Aleksandra Velikog) str. 97–189, helenističke države, str. 191–243 i kao neka vrsta dodatka, nazočnost Grka na današnjem slovenskom području, str. 245–255. Autor je, s pravom, najveći dio teksta posvetio klasičnoj Grčkoj (oko 50% teksta).

Studentu je rad na knjizi olakšan vrlo preglednim rasporedom građe, u kojem su svaki pojam ili osoba, koji su od posebne važnosti, istaknuti masnim slovima. Tako npr. u tekstu o perzijskoj invaziji na Grčku 480. god. pr. Kr. masnim su slovima istaknuti: kongres svih grčkih država; helenski savez; bitka kod Termopila; bitka kod Salamine.

I dobrom poznavatelju grčke povijesti dobro će doći česta kratka uvodna poglavlja u kojima autor navodi vrela i osnovnu literaturu (str. 25, 49, 59, 68, 83, 97, 109, 124, 139, 154, 163, 173, 192), a pogotovo česta zaključna poglavlja u kojima se ističe glavnu problematiku prethodno obrađene teme u novijoj literaturi s odgovarajućom literaturom (36, 47, 67, 81, 94, 108, 122, 138, 152, 159, 173, 188 i 236). Isto će tako dobro doći i uvodni dio s popisom glavnih sinteza grčke povijesti, časopisa i osnovnih vrela grčke povijesti. Od koristi je i na kraju knjige dodana kronologija.

Zemljovidi: Antičke Grčke (na unutrašnjoj strani korica), grčke kolonizacije (56–57), grčkih kolonija u Dalmaciji (157), helenističkih država (199) kao i navodnog putovanja Argonauta pregledno su sastavljeni, a ilustracije na mnogim stranicama ne samo da su korisne, nego i privlačne. Šteta što nije dodan i popis zemljovida i ilustracija.

Svakome onome koji je zainteresiran o antičkoj grčkoj povijesti – možda najljepšem razdoblju svjetske povijesti – toplo preporučam uzorno napisanu Bratoževu knjigu jer će u njoj, bez obzira na to je li riječ o ljubitelju kulture uopće, stručnjaku ili specijalistu, naći ne samo pouzdanu informaciju, već i inspiraciju za razmišljanja o antičkoj Grčkoj i krivudavim putovima kojima se ljudski rod kretao.

Lujko MARGETIĆ

Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije – Dodaci, Suplementa, sv. I. listine godina 1020.–1270., Zagreb, 1988., ur. H. Sirotković i J. Kolano-
vić, priredili J. Barbarić i J. Marković, 411 str.

Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije (*Codex diplomaticus Regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*) koji obuhvaća isprave do 1399. god. a njegovo objavljivanje započelo je 1904. god. i zaključeno 1990. god. s XVIII. sveskom. Međutim, već je odavno poznato da taj monumentalni Zbornik kojega, s pravom, skraćeno nazivamo »Smičiklasovim Zbornikom« nije obuhvatio sve listine razdoblja do 1399. god. Tijekom